

REALIZĂRILE SISTEMULUI OCROTIRII SĂNĂȚĂȚII ȘI PERSPECTIVELE DE DEZVOLTARE

Dr. hab. *Vladimir HOTINEANU*

THE ACHIEVEMENTS OF THE MEDICAL FIELD IN 2009-2010 AND THE DEVELOPMENT PERSPECTIVES

The sanitary sector is essential for the agenda of the Moldovan Government. Ensuring access of the Moldovan population to qualitative medical services is determined by the Governmental Program of Activity "The European integration: Freedom, Democracy, Welfare" for years 2009-2013, the National Health Policy 2007-2021, the Development strategy of the medical system during 2008-2017 etc.

During the past year, the Ministry of Health has undertaken a series of significant steps designed to maintain the priority financing of the medical sector from public funds; it has also initiated strategic actions, at both legislative and managerial levels, in order to modernize the system of public health in accordance with European standards.

Cum sănătatea populației este valoarea cea mai de preț pentru orice societate, sectorul sanitar este unul prioritar pe agenda Guvernului Republicii Moldova. Principalele documente de politici sociale, precum Programul de activitate al Guvernului "Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare" pentru anii 2009-2013, Politica Națională de Sănătate 2007-2021, Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate în perioada 2008-2017 etc. sunt axate pe dezvoltarea sistemului de sănătate în vederea asigurării accesului populației Republicii Moldova la servicii medicale de calitate.

Pe parcursul ultimului an, Ministerul Sănătății a întreprins o serie de măsuri importante, menite să mențină finanțarea prioritară a sectorului de sănătate din fondurile publice. În 2009, quantumul resurselor financiare, alocat sectorului sanitar, a constituit 3 846,8 milioane lei (indicele prețului de consum în anul 2009 a fost de 100%). În 2010, pentru sănătate a fost aprobată suma de 4 040,9 milioane lei (indicele prețului de consum prognozat este de 109,3%), cu circa 200,5 mln. lei mai mult comparativ cu anul 2009. În anul 2011, quantumul alocațiilor pentru

sănătate va fi de 4 256,5 milioane lei (rata inflației prognozată este de 6%).

A fost majorat quantumul resurselor financiare destinat asistenței medicale primare, până la 1 006 535,2 mii de lei, ceea ce constituie 31,0% din fondul de bază al asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2010. Aceasta constituie o majorare semnificativă, cu 81 990,4 mii de lei sau cu 8,9%, față de anul 2009.

În 2010, au fost majorate alocațiile pentru medicamente parțial și/sau integral compensate cu 51,2% (sau cu 37.944,7 mii lei) față de anul 2009, care reprezintă suma de 112 000,0 mii de lei. A fost extinsă lista medicamentelor compensate de la 53 denumiri comerciale internaționale în anul 2009 (473 denumiri comerciale) la 84 (608 denumiri comerciale) în anul 2010.

În scopul sporirii numărului de persoane încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, în Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2010 nr.128-XVIII din 23.12.2009, este păstrată reducerea mărimii primei de asigurare obligatorie de asistență medicală stabilită în sumă fixă pentru unele categorii de plătitori achitată în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a legii în cauză – în mărime de 50%.

Suplimentar, începând cu anul 2010, prin Legea nominalizată a fost realizată reducerea cu 75% a primei de asigurare respectivă achitată în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a legii în cauză pentru proprietarii de terenuri agricole. Astfel, prevederea dată a oferit posibilitate cetățenilor din localitățile rurale să procure polița de asigurare obligatorie de asistență medicală la un cost redus, cu numai 25% din costul total. Aceasta, în paralel cu completarea listei categoriilor de persoane asigurate de către stat, a contribuit esențial la protecția socială a păturilor defavorizate și la sporirea accesului populației la asistență medicală acordată din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală.

În lunile noiembrie-decembrie 2009, în fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală au fost acumulate prime de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de persoanele fizice în sumă de 721,1 mii lei. Măsurile întreprinse au făcut posibilă majorarea contribuției persoanelor asigurate individual în ianuarie-septembrie 2010 față de perioada respectivă a anului 2009, de la 27,1 mil.lei la 30,9 mil.lei.

Un factor decisiv în asigurarea accesului populației la asistență medicală a fost decizia de acordare a asistenței medicale tuturor cetățenilor,

indiferent de prezența poliței de asigurare obligatorie, la nivel de asistență medicală urgentă prespitalicească și asistență medicală primară. Astfel, toți cetățenii beneficiază de asistență medicală la nivelurile menționate gratuit, din mijloacele fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, inclusiv cu dreptul la medicamente compensate, investigațiile de laborator și instrumentale în corespundere cu actele normative în vigoare.

În cadrul asistenței medicale specializate de ambulator a sporit accesul persoanelor asigurate la consultații de profil la specialitățile oftalmologie, ginecologie, otorinolaringologie și, de asemenea, la spitalizare în cazul maladiilor cronice ce prezintă risc de invaliditate și necesită tratament de recuperare și reabilitare în condiții spitalicești.

Recent, a fost aprobat Ordinul Ministrului Sănătății nr. 460 din 01.07.2010 și se implementează „Strategia de dezvoltare a asistenței medicale primare”, care a fost elaborată în conformitate cu cele mai recente recomandări internaționale din domeniu și este parte componentă a „Strategiei de dezvoltare a sistemului de sănătate” și politicilor social-economice direcționate spre dezvoltarea asistenței medicale primare. Strategia se înscrie în obiectivul de restructurare a sistemului de sănătate inițiat în ultimii zece ani, pornește de la identificarea problemelor prioritare existente și trasează modalitățile de abordare și intervenție care, în condițiile unei implementări consecvente și adecvate, vor asigura rezultate mai bune pentru performanța asistenței medicale primare și pentru starea de sănătate a populației, inclusiv în situația unor resurse limitate.

În Strategie sunt identificate problemele din sector care urmează a fi rezolvate, iar în baza obiectivelor generale și specifice sunt expuse concret și argumentat pe etape de implementare măsurile necesare pentru atingerea rezultatelor scontate, estimându-se impactul și costurile (financiare și nonfinanciare) aferente implementării și stabilindu-se indicatorii pentru monitorizarea progresului.

În scopul îmbunătățirii situației în sistemul de Asistență Medicală Primară (AMP) și identificării problemelor ce ar putea limita eficacitatea sistemului, pe parcursul perioadei septembrie 2009 – 2010, a fost realizat Auditul performanței sistemului de AMP de către Curtea de Conturi.

În cadrul Proiectului „Servicii de Sănătate și Asistență Socială”, gestionat de Ministerul Sănătății, se urmărește reabilitarea a 65 Centre de Sănătate rurale. Pe parcursul anului 2009 – 2010 s-au finalizat lucrările de reconstrucție a 15

Centre de Sănătate. Actualmente, sunt în derulare lucrările de construcție a încă 16 Centre de Sănătate rurale, câteva din ele fiind la etapa de finalizare. De menționat, că din cele 47 Centre de Sănătate autonome 6 au fost deja renovate în cadrul primului lot și 6 la moment se renovează. Renovarea Centrelor de Sănătate favorizează contractarea directă a lor de către Compania Națională de Asigurări în Medicină (CNAM), astfel fiind extinsă autonomia lor financiară și managerială.

În cadrul proiectului „Servicii de Sănătate și Asistență Socială”, finanțat de Banca Mondială, a fost elaborată și aprobată curricula pentru medicii de familie și asistenții medicali, care se implementează de către USMF „Nicolae Testemițanu” și Colegiul Național de Medicină și Farmacie.

În contextul reglementării sectorului spitalicesc, prin consolidarea și restructurarea spitalelor, care presupune crearea unei rețele performante de prestatori de servicii medicale flexibile la necesitățile populației, a fost elaborat proiectul de Lege al spitalelor, care urmează să fie aprobată de Parlament.

Prin Legea menționată, urmează să fie reglementate raporturile juridice ce apar în procesul de acordare a asistenței medicale spitalicești de către instituțiile publice și private, principiile, autoritățile competente, clasificarea, organizarea, precum și alte aspecte relevante pentru activitatea spitalelor, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare.

În scopul modernizării și eficientizării asistenței medicale spitalicești, prin Hotărârea Guvernului nr. 379 din 07.05.2010, s-a aprobat „Programul de dezvoltare a asistenței medicale spitalicești pentru anii 2010-2012.” În Program se stabilește clasificarea spitalelor cu descrierea categoriei de spitale, la elaborarea căreia s-a ținut cont de recomandările specialiștilor în domeniu din țările europene. Programul include, de asemenea, Recomandări de bună practică pentru spitale, care vor servi drept bază pentru dezvoltarea și modernizarea spitalelor. Ele vor ghida spitalele în procesul de activitate pentru a eficientiza și a spori calitatea serviciilor medicale prestate prin implementarea tehnologiilor moderne. Programul include și un plan de acțiuni pentru modernizarea sectorului spitalicesc, cu indicarea termenilor concreți de realizare, inclusiv sursele de finanțare și responsabilii de executare.

În vederea instituirii unei resurse informaționale și evidenței veridice a datelor privind spitalele din Republica Moldova, Ministerul Sănătății a elaborat

proiectul Hotărârii Guvernului „Cu privire la registrul de stat al spitalelor”.

În scopul realizării politicii statului în domeniul transplantului de organe, țesuturi și celule umane, implementării prevederilor Legii nr. 42-XVI din 06.03.2008 privind transplantul de organe, țesuturi și celule umane și Hotărârii Guvernului nr. 386 din 14.05.2010 a fost lansată activitatea Agenției de Transplant, cu organizarea concomitentă a unui atelier de lucru cu participare internațională. Sunt în derulare activitățile de definitivare a documentelor de reglementare a transplantului de organe, țesuturi și celule umane.

Pentru asigurarea securității transfuzionale, în luna noiembrie 2009, în cadrul Memorandumului de colaborare, semnat de Ministerul Sănătății al Republicii Moldova, Centrul Național de Transfuzie a Sângelui, Institutul Oncologic și organizația neguvernamentală cu sediul în SUA „Global Healing”, în incinta Institutului Oncologic a fost deschisă banca de sânge. Acțiunea dată a fost realizată conform Programului Național „Securitatea transfuzională și autoasigurarea țării cu produse sanguine pentru anii 2007-2011”.

A fost extinsă analiza cazurilor de proximitate de deces matern în Centrele Perinatologice de nivelul II: Ceadr-Lunga, Căușeni, Orhei, Hîncești, Cahul, Edineț, Soroca, Ungheni, fapt ce va contribui la îndeplinirea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului.

Pentru a asigura nou-născuților și femeilor gravide o asistență medicală calitativă și accesibilă, a fost revizuit cadrul normativ privind sănătatea reproducerii, criteriile de organizare a serviciului perinatologic regionalizat, structura și sistemul de referire a asistenței perinatologice.

Totodată, a fost instituit Serviciul Republican de diagnosticare și supraveghere neonatală care asigură la nivel național diagnosticarea precoce și supravegherea neonatală continuă a copiilor cu greutate mică și extrem de mică la naștere, ce va contribui la diminuarea invalidității și a complicațiilor neurologice tardive.

În noiembrie 2009, a fost recepționat echipament medical pentru fortificarea serviciului perinatologic din republică în valoare totală de circa 700 de mii de dolari SUA, oferit de Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei și Comitetul Național pentru UNICEF din Elveția, prin intermediul UNICEF Moldova.

Ministerul Sănătății a elaborat Regulamentul privind mecanismul de colaborare intersectorială în domeniul medico-social în vederea prevenirii și

reducerii ratei mortalității infantile și a copiilor cu vârsta de până la 5 ani la domiciliu.

A fost elaborată Strategia pentru eliminarea barierelor în furnizarea serviciilor private de sănătate și operarea integrată a serviciilor publice și private în RM. Au fost prezentate propuneri de modificare a cadrului normativ în scopul implementării Parteneriatului Public-Privat (PPP) în RM.

În luna iulie curent, Ministerul Sănătății a semnat cu Corporația Financiară Internațională un Acord de colaborare pentru acordarea asistenței tehnice în realizarea proiectelor de PPP în domeniul sănătății.

Prin Legea nr.117 din 17 iulie 2010 au fost elaborate modificări și completări la Legea ocrotirii sănătății nr. 411-XIII din 28 martie 1995.

Astfel, în scopul aducerii actelor normative ale Guvernului în concordanță cu legislația, au fost operate modificări și completări la Hotărârea Guvernului nr.582 din 17 august 1995 „Cu privire la reglementarea monopolurilor”, prin care tratarea bolilor oncologice; derularea controalelor și testărilor medicale periodice și preventive ale populației, cu eliberarea concluziilor medicale; supravegherea și tratarea femeilor gravide; intervențiile chirurgicale, inclusiv avorturile; metodele invazive de cercetare și tratament au fost excluse din monopolul statului.

Prin Hotărârea Guvernului a fost aprobată inițierea parteneriatului public-privat în sănătate în cadrul IMSP Spitalul Clinic Republican în domeniul radiologiei și diagnosticării imagistice medicale, care va contribui la eficientizarea și sporirea calității serviciilor medicale menționate acordate.

Prin ordinul MS nr.139 din 03.03.2010 a fost creat sistemul instituțional de management al calității asistenței medicale, care presupune crearea Consiliilor Calității în toate instituțiile medico-sanitare din țară.

A fost elaborat proiectul Concepției calității asistenței medicale care, în prezent, este în proces de definitivare, fiind remis în adresa instituțiilor internaționale pentru consultări și recomandări.

Pentru implementarea sistemului de management al calității serviciilor medicale a fost aprobat Regulamentul-cadru al Consiliului Calității instituției medico-sanitare, organizate cursuri de instruire și seminare zonale axate pe implementarea sistemului de audit medical, pe managementul maladiilor în baza Protocoalelor clinice elaborate și metodologia elaborării protocoalelor clinice instituționale. A fost organizată monitorizarea implementării sistemului de Audit medical în instituțiile medicale.

În mai 2010, Guvernul Republicii Moldova a aprobat Regulamentul de activitate al Serviciului de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice.

A fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 820 din 14.12.2009 cu privire la Comisia națională extraordinară de sănătate publică.

În anul 2010, în scopul realizării Legii nr. 10-XVI din 03 februarie anul 2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice și Regulamentului de activitate al Serviciului de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice, a fost instituit Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice. Acesta dispune de atribuții și funcții clare cu referire la supravegherea și controlul bolilor netransmisibile și cronice; studierea, argumentarea, inițierea, elaborarea, monitorizarea și controlul realizării politicilor și programelor de sănătate publică; intervenirea în organizarea măsurilor de prevenție primară și secundară a maladiilor; supravegherea și coordonarea activităților de sănătate publică la nivel de unitate administrativă și comunitate; inițierea, susținerea și efectuarea activităților de cercetare-dezvoltare, transfer tehnologic și inovare în domeniul sănătății publice.

Prin activitățile realizate, Serviciul de Sănătate Publică contribuie la asigurarea bunăstării sanitaro-epidemiologice a populației. Conlucrarea cu autoritățile administrației publice, societatea civilă, instituțiile medico-sanitare publice și agenții economici au dus la micșorarea impactului asupra sănătății publice prin neadmiterea cazurilor de holeră, febre tifoide și paratifoide, tifos exantematic, rabie; lichidarea poliomielitei și certificarea țării de către Organizația Mondială a Sănătății ca țară liberă de această infecție; la excluderea cazurilor de difterie, rujeolă, rubeolă congenitală, tetanos, rabie; la diminuarea esențială a morbidității prin hepatita virală B, oreion și diminuarea morbidității prin hepatitele virale A, C, D; neînregistrarea cazurilor de gripă aviară și nerăspândirea malariei.

Guvernul a aprobat Programul Național de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pe anii 2011-2015; proiectul Programului național de control și profilaxie a tuberculozei pentru anii 2011-2015; Programul Național de imunizări pentru anii 2011 – 2015.

De asemenea, a fost elaborat și urmează să fie aprobat de către Guvern proiectul Programului

„Cu privire la aprobarea Programului Național de profilaxie și control al Diabetului Zaharat „MoldDiab” pentru anii 2011-2015, Programul de dezvoltare a Serviciului de Asistență Medicală Urgentă pentru anii 2011 – 2015.

S-au realizat activități în cadrul Proiectului Programului de acțiuni comune al statelor-membre ale Comunității Statelor Independente privind combaterea HIV/SIDA pentru anii 2007-2011.

Calitatea și performanța de durată a activităților didactice, clinice, științifice, integrarea și armonizarea învățământului medical postsecundar și universitar, este asigurată prin Hotărârea Guvernului nr.1106 din 27 octombrie 2010 „Cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a învățământului medical și farmaceutic în Republica Moldova (2011-2020)”.

Programul are ca obiectiv general reformarea procesului de învățământ medical și farmaceutic în pregătirea specialiștilor pentru sistemul sănătății conform standardelor europene. Printre elementele noi ale renovării învățământului medical și farmaceutic, identificate și incluse în proiectul Programului, se numără instituirea unui sistem de evaluare a calității activității didactice, modernizarea curriculei educaționale, dezvoltarea potențialului academic, promovarea cercetării științifice și a colaborării internaționale. Acestea vor oferi posibilități instituțiilor de învățământ din domeniul sănătății de a opera remanieri identice celor implementate în instituțiile similare din țările europene.

În scopul asigurării realizării politicii statului în domeniul medicamentului și activității farmaceutice, organizării managementului rațional al medicamentelor și ralierei la normele europene, au fost prezentate spre examinare în plenul Parlamentului și audiate în prima și a doua lectură proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative (Legea nr. 1456 – XII din 25 mai 1993 cu privire la activitatea farmaceutică, (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.59-61, art. 200)), cu modificările și completările ulterioare și Legea nr.1409 - XIII din 17 decembrie 1997 cu privire la medicamente ((Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.52-53, art.368), cu modificările și completările ulterioare).

Totodată, în scopul monitorizării și diminuării prețurilor la medicamente, în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 525 din 22 iunie 2010 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la

modul de aprobare și înregistrare a prețurilor de producător la medicamente”, în cadrul Ministerului Sănătății a fost creat Serviciul de avizare și aprobare a prețului de producător la medicamente.

Perspectivile de dezvoltare ale sistemului de sănătate

În anii următori Ministerul Sănătății își propune câteva priorități, care se încadrează perfect în prevederile documentelor de politici aprobate de Guvern și susținute de organisme internaționale:

1) Dezvoltarea și sporirea rolului și autorității asistenței medicale primare în sistemul național de sănătate. Ministerul Sănătății va susține și va acorda prioritate instituțiilor de asistență medicală primară, în special din localitățile rurale, prin fortificarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor medicale, reconstrucția Centrelor de Sănătate, dotarea cu echipament medical, procurarea transportului.

Sporirea gradului de autonomie a instituțiilor medicale primare din zona rurală va contribui la eficientizarea utilizării surselor financiare prin direcționarea acestora nemijlocit pentru fortificarea instituțiilor de la sate, îmbunătățirea calității serviciilor medicale prestate locuitorilor din localitățile rurale.

2) Fortificarea serviciului de asistență medicală urgentă, crearea departamentelor medicină de urgență. Aceasta este o condiție indispensabilă în vederea asigurării intervenției rapide în cazurile urgențelor medico-chirurgicale cu impact major asupra sănătății persoanelor traumatizate.

3) Modernizarea și restructurarea sistemului spitalicesc urmărește eficientizarea serviciului spitalicesc și sporirea calității asistenței medicale spitalicești. În acest sens vor fi întreprinse măsuri de fortificare a bazei tehnico-materiale a spitalelor, implementate tehnologii moderne.

În cadrul viitoarelor planificări și modernizări ale spitalelor, accentul va fi pus pe reprofilarea și reorganizarea asistenței medicale spitalicești, fără reducerea numărului de spitale și numărului total de paturi. Spitalul Clinic Republican va fi transformat/reconstruit într-un spital modern, dotat cu tehnologii de diagnostic și tratament de ultimă oră, dispunând de condiții adecvate de activitate, inclusiv servicii hoteliere pentru pacienți, fapt ce va permite soluționarea problemelor de sănătate a populației din toată republica. În Institutul Oncologic va fi reconstruit și modernizat serviciul radioterapie cu cele mai noi și eficiente tehnologii de tratament, în cadrul parteneriatului public privat. Va fi asigurată

activitatea Agenției de Transplant, care va contribui la reducerea cheltuielilor pentru tratament al pacienților cu insuficiență renală, hepatică etc. inclusiv la îmbunătățirea calității vieții pacienților respectivi.

4) Dezvoltarea serviciilor de îngrijiri comunitare și la domiciliu va asigura direcționarea surselor financiare spre implementarea tehnologiilor moderne, favorizând astfel implicarea multisectorială în domeniul respectiv, fapt ce va contribui la creșterea cheltuielilor atât pentru îngrijirile medicale, cât și pentru cele sociale.

5) Sporirea rolului parteneriatului public-privat în furnizarea serviciilor de sănătate. Este important că Ministerul Sănătății va susține dezvoltarea sectorului privat ca alternativă a sistemului public de sănătate, în vederea dezvoltării concurenței pe piața serviciilor medicale și îmbunătățirii calității asistenței medicale acordate. Se va pleda pentru îmbunătățirea infrastructurii și tehnologiilor medicale prin atragerea de fonduri private, suplimentar la cele existente publice/guvernamentale, prin dezvoltarea parteneriatelor publice-privat, în conformitate cu legislația.

6) Instituționalizarea Conturilor Naționale în Sănătate.

7) Ajustarea cadrului legislativ în domeniul sănătății la acquis-ul comunitar.

8) Fortificarea sistemului de supraveghere de stat a sănătății publice și alinierea la standardele internaționale, implementarea lor în sănătatea publică.

9) Motivarea și dezvoltarea profesională a personalului medical din sistemul de sănătate.

10) Consolidarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor din sistemul de sănătate și optimizarea infrastructurii sistemului de sănătate.

11) Îmbunătățirea managementului rațional al medicamentelor și dispozitivelor medicale, asigurarea cu medicamente și tehnologii medicale de primă necesitate.

12) Dezvoltarea cadrului normativ ce reglementează domeniul dispozitivelor medicale.

13) Îmbunătățirea mecanismului de achiziții publice în sistemul de sănătate.

14) Inițierea negocierilor asupra proiectelor Acordurilor între Ministerul Sănătății al Republicii Moldova și Ministerele Sănătății din statele Uniunii Europene în domeniul sănătății și științelor medicale.

15) Realizarea proiectelor prioritare investiționale și de asistență tehnică cu suportul donatorilor externi în domeniul sănătății.